

Dr. Kolláth György

Egy év eleji felmérés szerint a legfeleslegesebb szervezet az Országimázs Központ (OK). /Az ezüstérem az Ifjúsági és Sportminisztériumé./ Az OK fura szerzet. A teljes jogrendszer átfogó cd-jogtárban ilyen név, címszó nincs. A magyar tételes jog nem tud, talán hallani sem akar a kormány-imázs kampány-központjáról. Az ellenben – a kancellária immanens részeként – mégis csak van, s most éppen listázik. Köztudottan: megszerezte a BM

központi nyilvántartó hivatalától 3-4 millió háztartás személynév- és lakcímadatát. Ennek birtokában immár névre szólóan, címmel, házással küld a kiválasztottaknak (?) olvasnivalót. Bár csak ne és főként ne így tenné! Túl azon, hogy az iromány a 60-as, 70-es évek üzemi lapjainak színvonalán mozog, valószerűtlen és hiteltelen propagandamű, a dolog felvet pár jogi tisztátalanságot és jelez néhány torz irányt is. Ezekről szól írásom.

Alapkérdés, hogy volt-e törvény-adta joga az OK-nak a címlistákat bekérni. Ezt egy 1992-ből és egy 1995-ből származó törvény szabályozza. A törvényekben kényszerűen előírt papírforma nyilvánosan még nem hozzáférhető. Az ombudsmani vizsgálat e körben elemzést végez. Annak eredményéig a “listázás” jogszerűségét teljes bizonyossággal nem lehet megállapítani, de – a sete-suta magyarázkodások alapján – esetleg már kétségbe lehet vonni. Ehhez kiindulási alapot a jogszabály ad, mely szerint csakis törvényen alapuló adatigények kielégítése jöhet szóba. A polgárok (vigyázat: e kifejezés a törvényben 1992-es találmány!) személyi adatainak és lakcímeinek kiszolgáltatása törvényi feltételek – döntően, s esetünkre vonatkozóan különösen: törvényi felhatalmazás – megléte esetében van mód. Három alapvető cél és elv ad ehhez keretet: az önrendelkezés, más alkotmányos jogok érvényesítése és a közigazgatás hatékonyságának közérdeke. Főszabály, hogy az adatigénylő szervek – így az OK is – elsősorban az érintett polgártól kérik el az adatokat. Az állami nyilvántartás másodsorban következzen, akkor, ha az adat így nem szerezhető be, avagy ezen a módon az azonosítás megghiúsulna, vagy ha épp ez mentesítené a személyt a többszörös adatszolgáltatás alól. Itt jön a vízvonalasító norma: ti. az adatigénylők által csak azok az adatok kérhetők, “amelyekre jogaik érvényesítése, illetőleg feladataik ellátása érdekében törvény feljogosítja őket.” Jogilag így a feladat pofonegyszerű: amennyiben konkrét és törvényi szintű felhatalmazást lobogtat a kíváncsi szerv, megkapja, amit kér. Máskülönben pedig – idézem a törvényt – “a kérelem teljesítését meg kell tagadni”. Azt is tartalmazza a törvény, hogy az OK-karakterű szervezetnek az adatok felhasználásához fűződő jogát vagy jogos érdekét okirattal kell igazolnia. Jogi személy adatigénylő szerv esetében pedig “a polgárral szemben igazolt joga vagy kötelezettsége teljesítése érdekében” kell a kérelmet előterjeszteni. Erre az esetre a törvény korlátozott körű adatszolgáltatást rendel. A Miniszterelnöki Hivatal (MEH), mint “gesztor” bizonyosan jogi személy, ezzel szemben az OK önálló jogi személyisége valószínűtlen.

Ügyvédi gyakorlatom részeként többször kértem és kaptam is meg a kliensem (bujkáló) adósának lakcímadatát jogos érdekünk érvényesítése jogán. De eszembe sem jutott, hogy egy város vagy a fél ország adatát így bespájzoljam, mivel ez az adatvédelem és önrendelkezés alapszabályait vonta volna kétségbe (pl. célhoz kötöttség). Olyan törvényben nevesített felhatalmazás, amely az OK-ét feljogosította volna a nagy begyűjtésre tehát nem volt, s ilyen neki talán még parlamenti 2/3-dal sem lehetne adni? A jog ui. itt nyilvánvalóan és garanciálisan szétválasztaná az egyedi jog, illetve kötelezettség érvényesítést a totális molesztálástól. Valahogy úgy, ahogy különbözik a célzott lövés a szőnyegbombázástól.

A direkt marketingről (is) szóló 1995. évi törvény persze ad módot és keretet, azaz további jogcímet cégek adatigénylése számára. Kérhető tehát OK-jellegű szervezet által is “polgári” adat tudományos kutatás, közvélemény-

Dr. Kolláth György

kutatás, piackutatás és közvetlen üzletszerzés céljából. De ne mondja senki, hogy az un. direkt marketing és a kormánypolitika igen direkt politikai "eladása" közé egyenlőségjelet tehetnének.

Felvethető, minek kell kekeckedni ezzel, amikor az adatot így is-úgy is beszerzik. Csak hát azt is megszabja a jog, hogy az említett központi nyilvántartás közhitelű, sőt az abból nyert adat írásbeli, kívülállók számára megjelenő formája közokirat. Érdemes kicsit elgondolkodni ezen, továbbá a közokirat speciális (büntető)jogi védelmén. És azon is, hogy éppen egy hete hozott büntető bíróság elmarasztaló döntést a Btk. 177/A.§-sában foglalt "Jogosulatlan adatkezelés" címén. Ez tehát nem játék, nem is bocsánatos bűn. Végképp nem mindegy, hogy megvan-e még a nem franko lista, most éppen ki "dolgozik" vele, s hová fog az kerülni? Továbbadják-e például avagy választási kampánycélokra rezerválják?! Törvényes jogcím volna még a választási kampányt szolgáló adatigényre is, de akkor azt kellene beismerni, s annak keretei és garanciái szerint alkalmazni! Van itt még egy - elismerem: bizalmatlan - kérdés. Mondják, hogy gondos kiválasztás után postáz(tat)ták az OK-papírt egyeseknek. Csak hogy azt is mondja a törvény, hogy a " ..lista összeállításakor nem lehet kiválasztási szempont olyan ismérv, amelyből egyértelműen különleges adatra lehet következtetni". Mármost ilyen szenitív adat pl. a politikai vélemény vagy a pártállás is. Bízunk istenben és tartsuk szárazon a puskaport?

Az OK Jánusz-arcú intézmény. Egyfelől közigazgatási, közhatalmi csúcs-szerv: a kancellária része, másrészt és valójában politikai propaganda ügynökség. Olyan hibrid, amelyben politikai "plakátragasztók" közjogi áruhában jelennek meg. Belegondolni rossz, hogy ebben az országban az aktuális belpolitikai propagandát végső soron akár állami, közhatalmi erőszakkal is terjeszteni szabad. A pluralizmus nem ilyen. Ez a kérdés talán fel sem vetődne, ha nem éppen a "tájékoztatási kötelezettség" lenne a fő mentőkörülmeny. Álságos hivatkozás ez, mivel törvény ilyet nem mond itt. Ahol pedig csakugyan volna a kormányzatnak közérdekű adatokra vonatkozó tájékoztatási kötelezettsége - Lásd pl. adófizetői pénzből eltapsolt imázs-költségvetés! - ott egy vakhang nincs még a köteles számadás alkotmányos szabálya ellenére sem. Nem szerencsés és nem is korrekt tehát a szelektív és éppen itt sántító - mert jogalap nélküli - kötelmi hivatkozás. Ám talán ez is jelzi: nincs a helyén az OK. Nem csak arról van szó, hogy át kellene telepíteni valamelyik kampány-központba! Hanem sokkal inkább arról, hogy ha ma - a miniszterelnökség részeként - ilyen "jogos érdek" és jogként használt kötelezettséget vehet magára, holnap talán azt is kijelentheti, hogy bizonyos közhatóságok igenis a polgár tudta és beleegyezése nélkül forgathatnak adatokat. És ezt a MEH részeként ők is megtehetik. Amit szabad a nemzetbiztonságnak, a rendőrségnek, a honvédelemnek és így tovább, azt a legnagyobb főnök(ség) miért ne tehetné meg?! Innentől számítva az ügy csupán mennyiségi és nem minőségi természetű.

A kétségbeesett ügyvéd ilyenkor megtér vagy elégedetten dörzsöli a kezét. Lám, egy ciklus is elég lehet a fundamentális jog meghasonlásához vagy megkísértéséhez?!